Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiertotalouden lainsäädäntökatsaus

UUMA-seminaari 5.11.2025

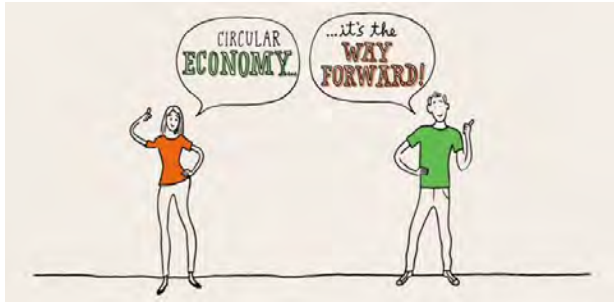
ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio
ympäristöministeriö, ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto

Sisältöä

- Askelluksia kohti kiertotaloutta
- Kansallinen kiertotalouslakityö
  - vaiheita ja nostoja
- Uusiomateriaalien tuotteistaminen
- ”MARA-MASA”
- Rakentamislaki kiertotalouden tukena

Kohti kiertotaloutta

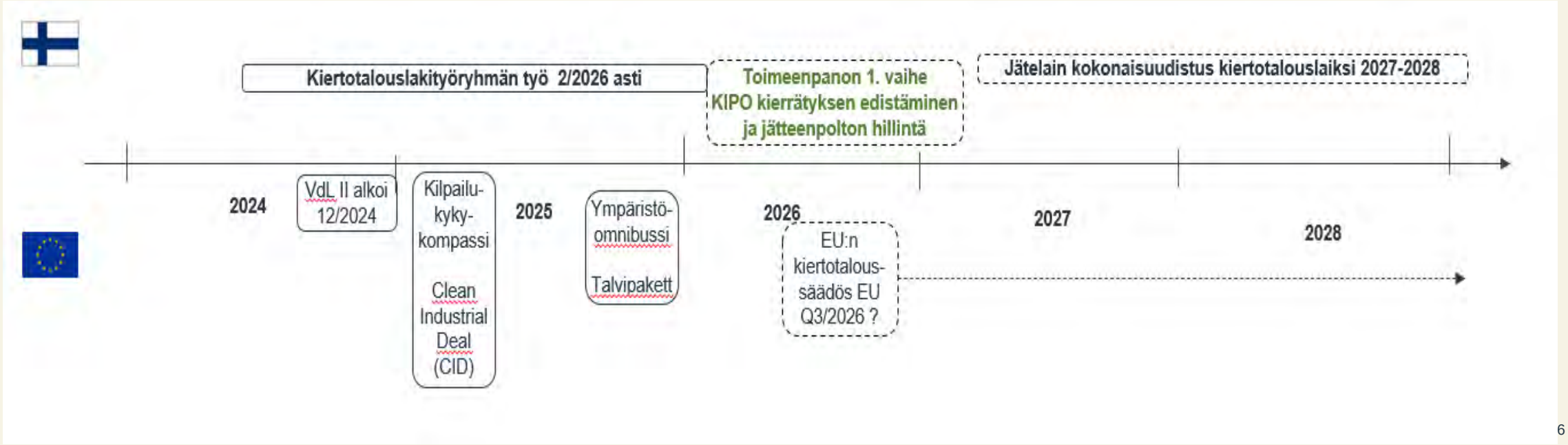
- Nykyaikaisen jätehuollon perustan loi vuonna 1994 voimaan tullut **jätelaki** - laki sisälsi jo "kiertotalouskomponentteja" kuten etusijajärjestyksen aihion.
- Jätelaki on muuttunut sen jälkeen moneen kertaan (mm. kokonaisuudistus 2010)
- Tavoitteena/työn alla jätelain kokonaisuudistus kiertotalouslaiksi
- **EU merkittävä ajuri**
  - Closing the loop – jätepainotteinen kiertotalouden toimintaohjelma 2015 ja minipaketti muoveista 2018
  - Kiertotalouden toimintasuunnitelma CEAP 2020
    - 35 toimenpidettä ja/tai lainsäädäntöaloitetta – arvoketjun kattavia
    - sellaisenaan sovellettavat asetukset yleistyvät
- **Komission tuleva ehdotus kiertotaloussäädökseksi (mahd. 18.11.)**
  - toimivat kiertotalousmarkkinat, kriittiset raaka-aineet, menettelyjen harmonisointia (EPR, EoW) jne.

Kansallisen kiertotalouslain (KTL) vaiheittainen valmistelu - taustalla työryhmän mietintö (YM_2026_9)

Nostoja: kiertotaloussuunnitelma, julkisia hankintoja koskeva sääntely, jäte- ja tuotetiedon julkisuus ja saatavuus, seuraamusjärjestelmän kehittäminen, kiertotaloutta koskeva etusijajärjestys, korkealaatuinen kierrätys, uudelleenkäytön edistäminen, mahdollisuus asettaa käyttöosuusvelvoitteita asetuksella, tuottajavastuujärjestelmää koskeva sääntely, hyödynnettävän jätteen varastointiaika

Lisäksi: Rakenteen systematisointi ja EU:sta tulevat muutostarpeet

Hallituksen esitys laiksi jätelain muuttamisesta HE 257/2026 vp

Kaksi kokonaisuutta 1) **”KIPO” eli kierrätystä koskevat toimet** ja 2) ”JÄTELAKI-2” kilpailuneutraliteettia koskevat toimet – yhdistettiin erillisten lausuntokierrosten jälkeen

https://ym.fi/-/kierratysta-ja-jatetoimialan-kilpailua-edistava-jatelain-muutosesitys-etenee-eduskuntaan

Poimintoja KIPO-osuudesta (kiertotalouslain vaihe 1) :

- EU:n jätelainsäädännössä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä jätteen kierrätyksen, lajittelun ja erilliskeräyksen parantamiseksi jätelakiin ehdotettaisiin **velvollisuutta lajitella jätteet järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti** (15 §).
- **Kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan** jätteen keräys energiajätteenä ja lajittelu energiajätteeseen kiellettäisiin (uusi 15 c §).
  - Energiajätteellä tarkoitetaan yhdyskunta- ja pakkausjätettä sekä rakennus- ja purkujätettä, joka kerätään energiana hyödyntämistä varten tai polttoaineen valmistamista varten. Energiajätettä ei ole sekalainen yhdyskuntajäte.
- Jätteiden lajittelun parantamiseksi säädettäisiin **kiinteistön haltijan ja jätehuollon palveluita tarjoavan neuvonta- ja tiedottamisvelvollisuuksista** (21 a § ja 22 b §) .
- Lisäksi tarkennetaan tuottajien (51 §) ja jakelijoiden (57 §) velvollisuutta tiedottaa käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotosta

Uudelleen käyttö ja sen valmistelu (KTL-ehdotuksia)

- Ehdotus **uudelleenkäytön** määritelmän muutokseksi, jolloin tuotteen uuden käyttökohteen ei tarvitsisi olla täsmälleen sama
  - kyseeseen voisi tulla myös siihen verrannollinen käyttökohde edellyttäen, että tuote täyttää kaikki uutta käyttökohdetta koskevat tuotevaatimukset
  - Tässä laissa tarkoitetaan
    - 20) uudelleenkäytöllä tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen ~~samaan~~ samankaltaiseen tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu;
- Säädettäisiin uusi valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden **valmistelusta uudelleenkäyttöön**
  - Asetuksella säädettäisiin yleiset vaatimukset asetuksessa tarkoitettujen jätteiden uudelleenkäytön valmistelulle, toimintaa koskevista rekisteröintivaatimuksista sekä uudelleenkäyttöön valmistellun jätteen jätteeksi luokittelun päättymisestä
  - Korvaisi jätteen ammattimaiseen ja laitosmaiseen käsittelyyn sovellettavan ympäristölupamenettelyn

Välivarastointi (KTL-mietintö)

- Hyödynnettävien jätteiden välivarastoinnin salliminen yli 3 vuodeksi painavien perusteiden vuoksi poikkeustapauksissa. Edellyttäisi kaatopaikka-asetuksen ja jäteverolain muutosta.
  - Perusteista tulisi säätää
  - Edellyttäisi ympäristölupaa tai muuta hyväksymismenettelyä
- Alustavissa sidosryhmäkeskusteluissa vastustusta ja kannatusta
- Keskustelujen myötä on käynyt selväksi, että välivarastointia koskevan sääntelyn mahdollinen muuttaminen edellyttäisi vaiheittaista valmistelua
  - Tarvitaan tilannekuvaa erilaisten jätteiden välivarastoinnista ja varastoinnin kestoon liittyvistä käytännön haasteista sekä valvontaan ja luvitukseen liittyvistä kehittämistarpeista.

Uusi UTU-menettely (jätelain muutos 311/2026) - voimaan 1.1.2027

Jätelakiin uusi päätöksentekomenettely (”luokittelupäätös”), jossa hakemuksen perusteella:

1. teollisen tuotantoprosessin sivuvirta voidaan luokitella ”sivutuotteeksi”, jos jätelain (JL) 5 a §:ssä säädetyt arviointiperusteet täyttyvät
2. kerran jätteeksi luokiteltu materiaali voidaan luokitella ei-enää-jätteeksi (EEJ), jos JL 5 b §:ssä säädetyt arviointiperusteet täyttyvät

- LVV:n pyrittävä päätökseen 3 kk:ssa (kun vireille tullut hakemus sisältää riittävät tiedot sen käsittelemiseksi)
- Luokittelua koskevan asian voisi edelleen ratkaista myös osana ympäristöluvan myöntämistä tai ilmoituspäätöstä, jos luokitteluasia sisältyy lupahakemukseen tai ilmoitukseen.
- Päätöstä voidaan muuttaa (5 f §) tai se voidaan jopa peruuttaa (5 g §)
- Täytäntöönpano
  - Luokitteluhakemusta koskeva valtioneuvoston asetus viimeisteltävänä, voimaan 1.1.2027
  - SYKEn riskinarviointimuistio RASTERI julkaistaan marraskuussa YM:n sivuilla

LVV:n UTU-projekti

- Aikataulu 8/2026 – 1/2027
- UTU-menettelyä varten ei tulla rakentamaan erillistä tietojärjestelmää vaan UTU-rekisterissä hyödynnetään olemassa olevia järjestelmiä
- **Uusiomateriaalirekisterin (JL 143 c §) rakentaminen**
  - julkinen tietopalvelu, jossa julkaistaan LVV:n ja kuntien UTU-päätökset ja päätökseen olennaisesti vaikuttaneet asiakirjat, pl salassa pidettävä tieto
- **Hakemuksen sisällön määrittely ja kenttäkohtaisten ohjeiden laatiminen**
  - pohjana valtioneuvoston asetus (luonnos)
- **Esittely JTT-infossa 7.12. klo 13-14.30**

UTU-siirtymäsäännöksiä + asetusten rooli

- Ennen 1.1.2027 ympäristölupahakemuksessa tai ilmoituksessa vireille tulleet luokitteluasiat ratkaistaan ”vanhan” lainsäädännön mukaan
- Vanhat lupa- ja ilmoituspäätökset jäävät voimaan eikä uutta hakemusta tarvitse tehdä
- HUOM! Päätöksiä voidaan kuitenkin muuttaa tai peruuttaa, jos esimerkiksi uusia riskejä ilmenee.
- Muut vanhat viranomaistoimet kuten valvontaviranomaisen lausunnot: toiminnanharjoittajan haettava luokittelupäätöstä vuoden 2029 loppuun mennessä tai muuten materiaali katsotaan jätteeksi.

EU:n EoW-asetuksen myötä vastaava kansallinen asetus kumotaan ja vastaavat (sama jäte ja käyttötarkoitus) tapauskohtaiset päätökset raukeavat

Kansallisen EEJ-asetuksen myötä vastaavat tapauskohtaiset päätökset raukeavat

EU:n EoW – valmistelusta 1/3

Mekaanisesti ja fysikaalisesti kierrätettyä muovia koskeva komission EoW-asetus

- Komissio on työstänyt ehdotusta have your say -kierroksen jälkeen
  - asetukseen lisättäisiin todennäköisesti uusi velvoite, jonka mukaan tuottajien (ja mahd. maahantuojien), jotka aikovat soveltaa EEJ-kriteerejä, olisi ilmoitettava tästä kansallisille viranomaisille (ml. näyttö laadunvalvonnan asetuksenmukaisuudesta)
- Äänestys komitologiamenettelyssä 3.11.2026
- Kansallinen mekaanisesti kierrätettyä muovia koskeva asetus tulee kumottavaksi (siirtymäsäännös huomioiden)
  - Suomen Muovi-EEJ-asetus ollut käytännönläheinen ratkaisu mekaanisesti kierrätetylle muoville
  - Komission luonnos rakentaisi EU:n laajuisen, kemikaaliturvallisuutta ja laadunhallintaa korostavan järjestelmän. Tarkoittaisi suomalaiselle toiminnanharjoittajalle todennäköisesti enemmän testauksia, dokumentointia ja laadunhallintaa, mutta samalla mahdollisuutta markkinoida EEJ-statuksen saanutta uusiomuovia yhdenmukaisesti koko EU:n sisämarkkinoilla.

* JRC = Joint Research Centre

JRC:n* valmistelussa olevat EoW—kriteerit rakennus- ja purkujätteille (aggregaatit)

- Koskisi mineraalisia purkujätteitä, kuten betonia, tiiliä, sementtiä, keraamisia materiaaleja, kiviä ja lohkareita (myös kaivumassoista eroteltuina) jne. Ei koskisi asfalttia
- Käyttökohteena rakennukset ja infrarakentaminen (sidottu ja sitomaton käyttö)
- Vaiheita (karkeasti poimittu, vain suuntaa antava)
  - **Soveltuvan mineraalijätteen tunnistaminen ja vastaanotto**: syötteenä voidaan käyttää vain asetuksen soveltamisalaan kuuluvia mineraalisia rakennus- ja purkujätteitä. Vaaralliset jätteet, asbestia sisältävät jätteet ja muut soveltamisalan ulkopuoliset jätteet suljetaan pois.
  - **Lajittelu ja esikäsittely**: jätteestä poistetaan metallit, puu, muovi, lasi, kipsi ja muut epäpuhtaudet sekä erotellaan kierrätykseen soveltuvat mineraalijätejakeet.
  - **Varastointi:** syötemateriaali tulee varastoida erillään muusta jätteestä, vastaavasti tuotteena syntyvä materiaali on pidettävä erillään materiaaleista, jotka eivät täytä tuotekriteerejä
  - **Kierrätysprosessi**: kierrätyksen on sisällettävä kaikki käsittelyvaiheet, joita tarvitaan tuotemateriaalin saattamiseksi käyttövalmiiksi sitomattomissa sovelluksissa tai käytettäväksi valmiina sidotuissa rakennusmateriaaleissa (teknologianeutraali)
  - **Laatuvaatimukset ja niiden osoittaminen:** kierrätysaggregaatin on täytettävä tuotteen laatua, haitta-ainepitoisuuksia ja liukoisuuksia koskevat vaatimukset sekä tuotelainsäädännön (CPR, CLP, REACH ja POP) ja standardien vaatimukset. Ei saa käyttää suorassa kosketuksessa juomavedeksi tarkoitetun veden kanssa. Vaatimustenmukaisuus osoitetaan näytteenotolla, testauksella ja laadunhallintajärjestelmällä.
  - **Vaatimustenmukaisuusilmoitus**: tuottaja antaa jokaisesta erästä vaatimustenmukaisuusilmoituksen, jolla vahvistetaan kaikkien EoW-kriteerien täyttyminen
  - **EoW-statuksen syntyminen**: jäte lakkaa olemasta jätettä siinä vaiheessa, kun kierrätysprosessin lopputuotteena syntynyt kierrätysaggregaatti on käyttövalmis maarakennus- tai rakennustuotteiden raaka-aineeksi ja täyttää kaikki EoW-kriteerit

- JRC esitellyt 12.6. pidetyssä sidosryhmätilaisuudessa ehdotusta koskevan taustadokumentin (jaettu osallistujille, mutta ei julkaistu)
- JRC:n ehdotus siirtymässä komission asetusvalmisteluun – käytännössä komissio todennäköisesti etenee pitkälti sen pohjalta
- Mietityttää mm.
  - Kiertotalouden kannalta erittäin merkittävä jätejae - muodostaa EU-tasolla noin 25 % jätevirrasta
  - Takaavatko ei-riskiperusteiset (suomalaisittain löysät) liukoisuusraja-arvot laadun ja ympäristönsuojelun tason (erityisesti kun käyttökohteita on käytännössä vaikea rajata) / liukoisuusraja-arvot koskisivat myös sidottua käyttöä?
  - Epäpuhtauksille ei ole raja-arvoja?
  - Edistääkö oikeasti markkinoita / vaikutukset nykyisin jo toimiviin markkinoihin?
  - Ohjaako riittävästi korkealaatuiseen kierrätykseen?
  - Vähäiset vuorovaikutusmahdollisuudet valmistelun aikana
- EU-asetuksen myötä kansallinen betonimurske-EEJ-asetus tulee kumottavasti
  - Mahdollisesti vaikutuksia myös MARA-asetukseen
- Huolia myös muualla: Joint Industry Political Response to June 12 th JRC Proposal*

* Julkilausumassa mukana: Aggregates Europe, Concrete Europe, EAPA, FEAD, FIR, Recycling Europe, FIEC

MARA-asetuksen uusiminen käynnistynyt

- **Perustuu Syken taustavalmistelutyöhön** – pykälämuutoksia koskevat pohjaehdotukset liki valmiina; perustelumuistion luonnostelu käynnistymässä
  - Syke käynyt taustakeskusteluja/kouluttanut (ELYt, toimijat), laatinut selvityksen rekisteröidyistä ilmoituksista, tehnyt webropol-kyselyn
  - Ollut holdilla YM:n resurssitarpeen vuoksi
- **Syyt uudistamiselle** – menettelyn kehittäminen nykyistä toimivammaksi käyttökokemusten perusteella sekä säädöstekninen päivitys
- **Kyseessä kokonaan uusi asetus (nykyinen kumotaan)** – osa nykyisen asetuksen liitteiden sisällöstä siirretään pykäliin
- **Suunniteltuja askelluksia:**
  - Luonnosten esittely sidosryhmätapaamisessa loppuvuonna
  - **Lausuntokierros helmi-maaliskuussa**
  - Voimaan vuoden 2028 alusta (sitä ennen mm. ennakkonotifiointikierros, järjestelmämuutokset)?

YSL 14 a ja MASA-asetus

- Säädösvalmistelu käynnissä ominaisuuksiltaan haitallisten kaivuumassojen hyödyntämistä maarakentamisessa koskevasta uudesta ympäristönsuojelulain 14 a luvusta ja sitä täydentävästä MASA-asetuksesta (valtioneuvoston asetus rakentamisen kaivuumassojen luokittelusta ja ominaisuuksiltaan haitallisten kaivuumassojen hyödyntämisestä)
  - **kevennetty ympäristöluvan korvaava päätösmenettely, joka koskisi ominaisuuksiltaan haitallisten kaivuumassojen hyödyntämistä, välivarastointia ja maa-aineksen kiinteytystä jätteillä**
- Päävastuussa YM:ssä Laura Siili-Hakkarainen (YM päästöt ja riskit-yksikkö) - Syke tukee ministeriötä valmistelussa ja on käynyt alustavia keskusteluja sidosryhmien kanssa
- Suunnitelmissa myös ”koeponnistaa” toimivuutta case-tarkastelun avulla
- Säädöshankkeen myötä maa-ainesten jäteluonteen arviointia koskeva vuodelta 2015 peräisin oleva ympäristöministeriön muistio on päivitettävä TAI vaihtoehtoisesti nostaa arviointiperusteet lain tasolle.
- Tavoitteena voimaantulo 2028 alusta tai aikana.
- Aihe esittelyssä Maaperä kuntoon – aamuwebinaarissa 14.12. klo 9-10 (ilmoittatuminen avataan pian)

Uusi rakentamislaki tukee kiertotaloutta

	Rakennuksen vähähiilisyys 38 §	Rakennuksen elinkaariominaisuudet 39 §	Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvitys 16 §
Status	Uusi olennainen tekninen vaatimus	Uusi olennainen tekninen vaatimus	Uusi laintasoinen vaatimus (aiemmin MRA:ssa)
Vaikutus	Rakennusten hiilijalanjälki ja -kädenjälki tukevat kierrätystä ja uudelleenkäyttöä	Pidentää rakennuksen ja sen osien käyttöikää	Edistää purkumateriaalien, rakennusjätteen ja maa- ja kiviainesten hyödyntämistä sekä viranomaisohjausta
Soveltamisala	Uudisrakentaminen	Uudisrakentaminen (ensisijaisesti)	Purkamis- ja uudisrakentamishankkeet
Voimaantulo	Vuoden 2026 alussa	Vuoden 2025 alussa	Vuoden 2025 alussa

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Myös tieto- ja toteumamalli sekä rakennustuoteluettelo edistävät kiertotaloutta

Rapu-tietojärjestelmä rakentamisen materiaalikiertojen alustana

Uudelleenkäyttö- ja materiaalikartoitus

Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvitys RakL 16 §

1. Rakentamis- tai purkamislupa tai purkamisilmoitus, haku

2. Luvan lopputarkastusvaihe

Uudelleenkäytettävät rakennustuotteet

Purkumateriaalit

Vaaralliset aineet?

Maa- ja kiviainekset?

Purkumateriaalit

Arvio purkumateriaalien määristä asetuksen materiaalijakeiden mukaisesti

Uudelleenkäytettävät rakennustuotteet

Vaaralliset aineet

Maa- ja kiviainekset
(tontilta pois kuljetettavat)

Jaoteltuna pilaantuneisiin ja pilaantumattomiin

Hankkeen toteutus

Tietojen päivitys

Rakennus- ja purkujätteet

Määrät, toimituspaikka ja käsittely

Uudelleen-käytetyt rakennus-osat

Vaaralliset jätteet

Pilaantuneet maa- ja kiviainekset

Toimituspaikka ja käsittely

Pilaantumattomat maa- ja kiviainekset

pakollinen

vapaa-ehtoinen

Kiitos!

Anna-Maija Pajukallio
p. 050 461 8652

anna-maija.pajukallio@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi